

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz radcy prawnego T. B. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. oddalił apelację K.T. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt V U (...), sprawie z jego odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 18 marca 2016 r. odmawiającej wznowienia postępowania zakończonego decyzją z dnia 30 czerwca 2009 r., odmawiającą ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 967 ze zm.), wznowienia postępowania w sprawie z odwołania od decyzji z dnia 2 września 2011 r.,

odmawiającej wznowienia postępowania o emeryturę nauczycielską zakończoną wyrokami: Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 listopada 2011 r. (oddalającym odwołanie) i Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 czerwca 2012 r., oddalającym apelację.

W sprawie ustalono, że decyzją z dnia 30 czerwca 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił K. T. prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, gdyż nie udowodnił on wymaganego 30-letniego okresu zatrudnienia, a wykazał jedynie 26 lat, 10 miesięcy i 2 dni, ani 20-letniego okresu pracy w charakterze nauczyciela, a jedynie 8 lat, 8 miesięcy i 8 dni pracy w takim charakterze. Odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 listopada 2009 r., w sprawie V U (...), a apelacja ubezpieczonego oddalona została przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 22 czerwca 2010 r., III AUa (...).

Decyzją z dnia 2 września 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił wnioskodawcy prawa do ponownego rozpatrzenia jego prawa. Wyrokiem z dnia 22 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji, zaznaczając, że nie dołączył on żadnych nowych dokumentów ani nie podniósł takich okoliczności, które miałyby wpływ na prawo do świadczenia. Wszystkie te dokumenty, które zostały przedłożone przez wnioskodawcę, w ocenie Sądu Okręgowego, były przedmiotem analizy Sądu Okręgowego w K. w sprawie V U (...), jak również w sprawie przed Sądem Apelacyjnym w (...), III AUa (...), i nie są to w żadnym wypadku nowe dowody. Wyrokiem z dnia 20 czerwca 2012 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację K. T. od powyższego wyroku, podzielając stanowisko Sądu Okręgowego, że ubezpieczony nie przedstawił żadnych nowych dowodów, które stanowiłyby podstawę do wznowienia postępowania w oparciu o art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1270 ze zm.; dalej ustawa emerytalna).

Na rozprawie w dniu 26 października 2015 r. przed Sądem Okręgowym w K. K. T. ponownie złożył wniosek o emeryturę nauczycielską. Do wniosku ubezpieczony dołączył wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w [...] z dnia 26 sierpnia 2009 r., sygn. akt IV SA/Po (...) wraz z uzasadnieniem, decyzję

Burmistrza Miasta i Gminy M. z dnia 25 marca 2010 r., pismo z dnia 27 stycznia 1993 r. o przyznaniu odwołującemu dodatku stażowego, świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 1993 r., angaż zmieniający z dnia 20 września 2000 r., umowę o pracę z dnia 20 września 2002 r. oraz świadectwo pracy z dnia 25 czerwca 2003 r., stanowiące w jego ocenie nowe dowody w sprawie.

Sąd Apelacyjny ocenił, że załączone do wniosku o emeryturę nauczycielską z dnia 26 października 2015 r. dokumenty były już wielokrotnie analizowane w postępowaniach przed organem rentowym, jak również w sądowych postępowaniach odwoławczych i nie stanowią nowych dowodów w rozumieniu art. 114 ustawy emerytalnej. Podkreślił, między innymi, że wskazane wyżej dokumenty, takie jak wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. z dnia 27 czerwca 2007 r., decyzja Burmistrza Miasta i Gminy M. z dnia 25 marca 2010 r., decyzja dyrektora Szkoły Podstawowej nr 2 w O. z dnia 27 stycznia 1993 r., jak również decyzja dyrektora Gimnazjum w M. z dnia 20 września 2000 r. były przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej na skutek apelacji K. T. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 listopada 2011 r., zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 czerwca 2012 r., mocą którego oddalono apelację ubezpieczonego.

Ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając: 1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że dowody i okoliczności powołane przez odwołującego we wcześniejszym wniosku o ponowne ustalenie prawa do emerytury - które dotychczas nie spowodowały uchylecia lub zmiany decyzji i ponownego ustalenia prawa do emerytury - nie stanowią nowych dowodów lub okoliczności w rozumieniu tego przepisu (nie posiadają przymiotu „nowości”), w sytuacji gdy te dowody i okoliczności w nich stwierdzone nie były rozpoznawane przez organ rentowy w postępowaniu zakończonym prawomocną decyzją o odmowie przyznania prawa do emerytury oraz naruszenie prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c., przez dokonanie oceny materiału dowodowego z pominięciem jego istotnej części, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, tj. nieodniesienie się do formułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 114 ust.

1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim odnosi się do ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, tj. nieodniesienie się do formułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego oraz na potrzebę wykładni art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zakresie sformułowania „nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość”, a mianowicie wyjaśnienia: 1. czy dowody i okoliczności powołane we wcześniejszym wniosku o ponowne ustalenie prawa do emerytury, które dotychczas nie spowodowały uchylecia lub zmiany decyzji i ponownego ustalenia prawa do emerytury, stanowią nowe dowody i okoliczności w rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej (tj. czy takie dowody i okoliczności posiadają przymiot „nowości”), 2. czy prawomocna decyzja administracyjna nadająca odwołującemu stopień nauczyciela mianowanego oraz poprzedzające ją ustalenia dokonane w prawomocnych wyrokach sądów administracyjnych w przedmiocie momentu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego stanowią dowód lub okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość w rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej - w sytuacji, gdy sprawa została zakończona prawomocną decyzją organu rentowego odmawiającą przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela z uwagi na niespełnienie przesłanek wskazanych w tym przepisie oraz czy wobec możliwości ustalenia w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych istnienia i okresu istnienia stosunku mianowania w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do emerytury dopuszczalne jest ustalenie stosunku mianowania w trybie art. 189 k.p.c., 3. czy w przypadku wydania w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych orzeczenia nieuwzględniającego wniosku o ponowne ustalenie prawa do świadczeń w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej powstaje interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. uprawniający do ustalenia istnienia stosunku mianowania w trybie tego przepisu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Gdy idzie o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego jego rozstrzygnięcie nie może się sprowadzać do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 grudnia 2004 r., I UK 187/04,

niepubl.; z 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909; z 25 stycznia 2012 r., II UK 232/11, LEX nr 1215437; z 14 marca 2012 r., I PK 185/11, LEX nr 1214540).

Pierwsza z przedstawianych przez skarżącego kwestii nie budzi najmniejszych wątpliwości interpretacyjnych. Przymiot „nowości” w rozumieniu art. 114 ust. 1, obecnie art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, mają okoliczności i dowody nieujawnione w poprzednim postępowaniu zapoczątkowanym wnioskiem ubezpieczonego, które w przypadku zaskarżenia decyzji odmawiającej prawa do świadczenia kończy się wydaniem prawomocnego wyroku. Chodzi zatem o dowody i okoliczności, które nie były dotychczas ocenione nie tylko przez organ rentowy, ale i przez sąd odwoławczy badający zasadność odmowy prawa do świadczenia.

Przez istotne zagadnienie prawne, na które powołuje się skarżący, należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

W tym kontekście pytanie o ocenę dowodów przedłożonych przez ubezpieczonego przez pryzmat ich wpływu na prawo do emerytury nauczycielskiej nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego rozumianego jako abstrakcyjny problem dotyczący wykładni przepisu prawa (*nota bene* o tym, czy określona okoliczność czy dowód ma wpływ na prawo do świadczenia nie decyduje art. 114 ust. 1 ustawy, ale odpowiedni przepis prawa materialnego). Poza tym ocena wpływu dowodów i okoliczności na prawo do świadczenia wchodzi w rachubę

dopiero po przyznaniu im przymiotu nowości. Skoro rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji wykluczyło ten przymiot, to bezprzedmiotowe (niemające wpływu na wynik sprawy) są kwestie związane z ich wagą dla zasadności zgłoszonego wniosku o świadczenie.

Jeśli chodzi o pozostałe kwestie, to należy wskazać, że utrwaloną linią judykatury jest, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie - art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314 /09, LEX nr 604214). Zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja, a w konsekwencji i zaskarżony wyrok dotyczyły wyłącznie przesłanek wznowienia postępowania wskazanych w art. 114 ust. 1, obecnie art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, nie rozstrzygały natomiast, czy skarżący spełnił przesłanki prawa do emerytury. Dlatego żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma pytanie o możliwość ustalenia w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych istnienia i okresu stosunku mianowania (nauczyciela) w trybie art. 189 k.p.c. Zatem skarżący, formułując to zagadnienie, wyszedł poza istotę niniejszej sprawy.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.).